

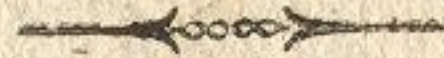
EX LIBRIS

JAAN ROOS

2
782
RA-20478

Nou ja abbi,
fui waesus ja nalg kae on.

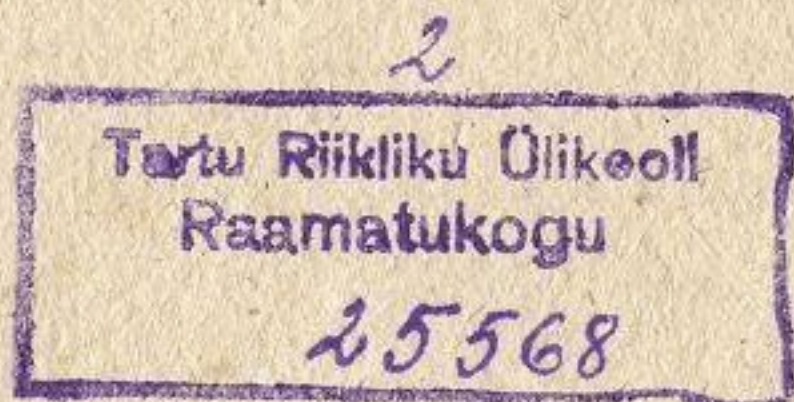
Matt. 4, 4.
Innimenne ei ella mitte ükspäinis
leinast.

Tallinnas,
trükkitud J. H. Gresseli Kirjadega.
1818. aastal.

Der Druck dieser Schrift wird unter der Bedingung bewilligt, daß gleich nach dem Abdrucke, und vor Herausgabe derselben, sieben eingebundene Exemplare, zur vorschristmäßigen Vertheilung, an die Censur-Comité dieser Kaiserlichen Universität eingesandt werden.

L. W. Moritz,
Censor.

Dorpat, am 26. September 1817.

Nou ja abbi, kui waesus ja nälg kae on.

Ennemuiste olli ühhet aial ka seäl Israeli rahwale tootud maal suur nälg, sest sel sammal maal, mis Jummal wannal aial ni wägga õnnistanud, läks ommeti ka mõneforda willi hukka Prohwet Elisa, kes sel aial ellas, andis siis neile innimestele nouuks, et nemmad piddid aia- ning muud sõdawad wälja-rohhud roaks teetma, sest et leib wägga kallis olli (wata 2 Kunninga ram. 4. Peat. 36. salm. kunni 41. salmist sadik). Sest same moista, et innimesed sel aial jubba nenda sammoti ka mõtlesid, kui Jummal parraks! weel tänna päini meie tallorahwas mõtlewad; sest need uskuwad ennast ükspäinis leiwaga woimad toita, et kül helde ja tark Jummal ni mitto teised rohhud lassed kaswada, mis sõmisses innimessele kolbawad. Ka need innimesed, kes Elisa aial ellasid, ollid nisuggused sõdawad rohhud mitte tähhele pannud, egga neist holineud. Se ep se olli, et, kui nemmad Prohweti nou järrele läksid rohhud otsima, nemmad nisuggused noppisid, kennele wihha maggo jures olli, ja sepärrast arwasid nemmad ennast sest surre-

wad. Agga ni mõnned rohhud on inimesse
ihhole wägga terwed ja head, mis kül pärrast
essimest keetmist wihha maitswad. Sedda
wihha maggo woib inimenne nisugguse roh-
todest ka ärrasata, kui agga se wessi, missega
nisuggused rohhud essimest korda said ketud,
peält ärra wallatakse, ning jälle ueste teise
weega ketakse, kül siis nemmad ka neid sües
maitswad. Sedda moistnud Prohwet Elisa
kül, ja käsks sepärrast essimest wet, missega
neid kedeti, peält ärra wallada ja pissut jahho
jure panna ning ueste jälle teise weega keta
ja siis maitsis nisuggune roog küllaks.

Kui siis leib wägga paljo rahha maksab,
siis keetke ennestele södawad rohhud roaks.
Sedda sammat heat nou annud jubba mõnne
tuhhad aastade ees üks Prohwet, ja se on
meile pühhas kirjas kül sepärrast ülespandud,
et ka meie sedda mõda peakime teggema.

Teie mõttate, kes teab, se wasto sõlda:
meie ei tunnegi nenda sammoti mitte, kui
Prohweti lapsed, södawaid rohto, ja kuida
woib inimenne ilma leiwata kõhto täis ning
rammo sada? — Se peäle koston minna nen-
da: Sõdawa rohhuft woib inimenne kül kõh-
to täis sada. Sedda moistwad ka wenne ja
faksa rahwas, kes mitte ükspäinis agga häd-
da pärrast, waid ka saggedaste sepärrast sed-
da rohto söwad, et se neile hästi maitseb. Ka
ei sa inimesed omma rammo polest sest kog-
guniste mitte nõddraks, kui nemmad ühheks
aiaks ennast agga palja sõdawa rohodega toit-
wad; sest ni monni rohhi on otse nenda ka

toidusseks hea, kui leib, ja monni rohho juur
on paljo enam happone, kui leib. Sepärrast
tete kahhemõrra lilekohhut, kui teie tiggedusse-
ga wäggise ikka palja leiwaga ennast tahhate
toita, ja neid rohto põlgate, mis Jummal teile
ka on lastnud toidusseks kaswada, kui teile
leiba pudub.

Teie nimmetate leiba Jummal anniks,
eks södawad rohhud mitte ka Jummal and
ep olle? Leib on kül wägga armas teie melest,
sest et teie ennast sega woite iggapäwa toita,
ja inimenne sest ial ärra et tüddine; agga
sõdawad rohhud on jo ka head, sest ei need
leiwu puutmist aitawad tassuda ja hädada aial
meile heaks tulles. Peäle sedda kaswawad
nemmad ilma meie waewa, ja tõta: meie woi-
me neid agga koguda ilma küllimatta.

Et teie wägga pissut södawad rohhud
tunnete, se on kül seks tunnistusseks, et Jummal
wägga arwaste on lastnud nalga hädada teie
peäle tulla, muido olleksite kül hädada pärrast
neid jubba õppinud tundma. Ma tahhan nüüd
agga neid keige enamiste tuttawaid södawaid
rohto teile nimmetada:

1) Raud nõggesed (große Brennesset,
urtica dioica L.) Neid tundwad kül keif
inimesed. Nemmad on peatagga essimesed
keige rohkode seast, mis kõrwade aial maast
touswad, ja on inimesse ihhole wägga terve
roaks, nenda, et arstid wahhest raud nõggesega
lehmad lastwad sõta selle nou pärrast, et lehma
piim sedda enam nisugguste haigedele woiks
kolbada, kennel toidust tarmis lähhab. Meed-

sammad raud nõggesid sawad hopis penikeks raiutud, weega, ehk rõõska pimaga, ehk pissut pima ja weega kedetud; siis pannakse weel pissut sola, ja kui on, ka pissut jahho ehk tangusid sekka, siis saab sest head roga, mis saaksid kõrwade aial diete maggusa suga sõwad, ni paljo agga, et nemmad sedda pissut teist wisi walmistawad.

2) Rõõmli rohhi (Kümmelkraut, *Caram Carvi* L.) Sesamma rohhi jääb talwe aial lumme al rohhetisfeks ja wärsfeks. Ni pea siis, kui agga lummi kaub, woib innimenne sedda rohhto warsti sada ja igga mees tunneb ka sedda. Sedda rohhto laske ommad lapsed noppida, ni paljo kui nemmad woitwad. Siis raiuge sedda katki, keetke weega, pange pissut sola, ja kui teile on, ka pissut tangusid jure; siis saab se teile maggusa ja teie ihhole terwe lemeks olla. Urge kartke, et teie sega kõõmlid hopis ärrakautaksite, sest kui innimenne agga suremad lehhed ärranoppib ja seespididised süddame lehhed jättab, siis kaswatab sesamma taim ommeti jälle kõõmlid ja se, et suremad lehhed sest ärranoppitakse, ei kela temma kaswamist mingil kombel. Minna issegi sõõn ni saggust leent ni heal meel, et ma igga aasta Jani päwa aial mo aedas kõõmlid külwan, selle nou parrast, et ma diete paljo saaksin kogguda ja kõrwade aial diete paljo kõõmli leent saaksin süa. Sedda sammat woiksita teie ka tehha.

Kui need, kes kõõmli lehhed noppiwad, koggematta raud reia lehhed sekka noppisid, siis

maitseb esimenne wessi, missega kõõmli rohhi sai kedetud, kül pissut wihha; agga siis wallatakse esimest wet parrast keetmist peält ärra, wallatakse jälle teist wet peäle ja ketakse sega weel üksford; siis maitseb misuggune leem kül hästi. Sest raud reia rohhi on innimesse ihhole wägga terwe, ja saaksid jowad sedda kui te-wet omma terwisfeks ja mõnned neist sepparrast, et se neile maitseb. Raud reia lehhed näitwad kül kui kõõmli-rohho lehhed ollewad, agga innimenne woib neid pea haistust tunda; sest kõõmli lehhedele on maggus hais jures, agga raud reia lehhed ei haise kõrwade aial polestki mitte.

3) Sea õitsed (Löwenzahn, in Desel, wilde Eichorien, *Leontodon taraxacum* L.) Need kaswawad diete rohkestes, igga mees tunneb neid ja nemmad touswad warsti kõrwade hakkatusses. Saaksid sõwad nende lehhed, kui sallatid. Kui neid lemeks ketakse, siis woetakse seks hopis sedda taimet omma jure-, rohho- ja lehtedega. Sedda keik raiutakse katki, ketakse õige palla-wa weega, mis parrast sedda peält ärra wallatakse ja siis ketakse sedda ueste jälle teise weega. Innimenne woib ka pissut pima, ehk tangusid ja pissut sola sekka panna, siis on temmale heat leent.

4) Oblifad (Sauerrampfer, *Rumex acetosella* e.c. L.) Ka sesamma rohhi tousseb wägga warra aastas, ja woib süski weel, kui se jubba hakkab õitsema, roaks kolbada. Se saab penikeks raiutud, ja weega, pissut tangude, ja so aga tullele pantud ja ketud. Sesamma

leem maitseb kenna happo, ja on ihhole terve. Weikesed happo oblikad on maitsmisse polest parremad, kui sured, agga muido on ka sured oblikad ihhole terwed.

5) Saksama oblikad, ehk jännese kapstad (Sauerflee, *oxalis aceto sella* L.) Gesamma rohhi ei kaswa kül mitte ni rohkeste, et sest rohkeste woiks ketud sada. Agga ommeti, kus neid mitte wägga nappiste leitakse, woimwad nemmad kui oblikad lemeks pruhtud sada. Need maitswad weel maggusam, kui oblikad, ja kustutawad janno wägga hästi, kui neid torest süakse. Sedda teggad ka oblikad.

6) Natid, ehk sarapu natid (Giersch, in Livland Sarabonaden, *Aegopodium podagraria* L.) Gesamma rohhi kaswab wägga rohkeste, ja keige wähhemalt need innimesed, kes moisas on tenind, tundwad sedda rohto wägga hästi. Sest saksad söwad sedda igga kōrwade otsego pinatid, ja tundwad ennestele terwiseks ollewad. Sedda ketakse nenda sammoti ka, kui hoblikad. Agga innimenne woib natid ka pimaga keta, kui sedda kae on, ja pissut sola nisugguse leme sisse panna.

7) Merre kapstad (Meerkohl, *Crambe maritima* L.) Gesamma rohho taim kaswab merre äres, ja sellel on paksud wessised lehked. Kui neid ketakse, siis maitseb esimenne wessi sest wägga wihha; agga kui sedda peält ärrawallatakse, pissut jahho, ehk tangusid ja sola sekka pannakse: siis saab se maggus roog olla, mis neile, kes randas ellawad, wägga hea

toiduseks on, kannel muud sõdawad rohhud putumad, mis agga keskel maal kaswawad.

8) Maltfad (Mellen, *Artiplex hortensis*, L.) Need on tuttawad rohhud ja hea roaks, mis paljo saksad ei põlga, waid kui pinati söwad. Ka need peawad esmalt kuppatud ja siis esimenne wessi peält ärrawallatud ja siis ueste jälle teise weega ketud sama, muido maitseb nisuggune leem pissut wihha. Kui selle leme sisse pissut tangusid ehk jahho, pima ja sola pannakse, siis saab sest wägga hea roog, mis kül toidab.

9) Kassi rattad (Käsepappel, *Malva rotundi folia* L.) Gesamma rohhi woib nenda ka lemeks ketud sada, kui maltfad. Se kaswab otse innimeste majade ligaidal keige rohke minne.

10) Mets loof (Rockambol, wilder Knoblauch, *Allium carinatum*, L.) Se ei kaswa kül mitte keikis kōhtas, agga ommeti monnes kōhtas wägga rohkeste, ja ei olle lemeks mitte põlgada: sest kui sedda agga pissut leme sisse pannakse, siis teeb se leent maggusaks. Need siis, kannel se maitseb, woimwad mets lofi ni sugguse sõdawa rohtude sekka panna, mis mitte diete ei maitse, ehk kannel läila maggo jures on. Gesamma loof on innimesel terwiseks, isseärreanis kōrwade aial. Mitte üks päinis temma lehked, waid ka temma jured ehk sibbulad, ning ka temma pissikesed seemne sibbolad woimwad roaks ketud ja sõdud sada.

11) Jännese munnad (Knabenkraut, *Orchis bifolia*, morio cet. L.) Selle samna rohhole on kahhetordne juur, kannel kaks pungid

on: teine näitab kui käästi ollewad, agga teine on ümmargunne. Sedda sammat teist ümmargust pungi pestakse puhtaks ja ketakse wees ning solaga; ka woimwad teised leme rohhud jure pantud sada, kui ka mets loki. Kui keigile ka mitte palju nisugguse rohust ei olle, siis woib ta jubba pistoga sest leent tummiks tehha ja se on ka ihhole terwisseks.

12) Liwa ehk nõmme Samlid (isländisch Moos, Lichen islandicus. L.) Need sammad samlid kaswawad meie maal rohkestes ja neist woib head roga ketud sada, mis kül häästi toidab, ja kus jures innimesel tarwis ei olle leiba süa. Süggawa some maal, kus keikis paikus wägga pissut wilja kaswab, toiwad palju innimesed ennast nisugguste samlidega saggedaste hopis sui läbbi. Nemmad keetwad neid pudruks, agga parrem on se, kui neid kewa weega ketakse, siis kaub neist wihha maggo. Kui need pärrast weel pimaga sawad ketud, siis maitseb nisuggune roog kül häästi. Sel wiisil käästiwad arstid need liwa ehk nõmme samlid nisugguste haigedele keta, kennele wägge wat ja kangel toidust tarwis lähhab. Kes omma kõhto nisugguse pudroga on täitnud, sellele on se ni samma hea, kui olleks ta keike parremat leiba sõnud, kus ni suggused samlid rohkestes kaswawad, seäl woib innimenne neid ka leiba sekka sõtkuda, et leib siis ennam toidaks ja tullusam olleks nenda kui iomale tehaakse. Sedda tehakse sel wiisil: need samlid sawad pissut kuiwatud, diete penikeks jahhuks, ehk pulwriks toukatud, leiba jahhoga seggatud

ja sega sisse seätud; ehk need sammad samlid sawad essite kewa weega ketud, siis jälle kuiwatud, ja pärrast toukatud, siis leiba jahhudega seggatud ja nenda sisse seätud; ehk samlid ketakse kaks kord, ning teine kord rohke weega, ja siis seätakse sedda leiba selle samma samli lemega sisse. Se läbbi saab leiba taigen mitte üks päinis ennamaks ja tullusamaks, waid ni suggune leib toidab ka parreminne; sepärrast ei olle innimesel ka mitte tarwis sest palju süa, et ta tuggewaks jääks. Se on siis üks neist keige parrema toidusse monadest, mis ma teile woin heaks kita siis, kui teile leiba pudub.

Agga kui ni suggune leib mitte hopis nenda, kui rukki leib, ja mõnni sõdawa rohho leem mitte ni häästi, kui lihha leem maitseks; siiski ärge põlgage sedda sepärrast mitte, waid tännage Jummalat, et ta sedda teile ni sugguse toidusse monaks on lonud, missega teie omma nälga woite aiada ja omma ihho tuggewust ja terwist woite ülespidada. Kui teie pärrast jälle sate ning woite leiba süa, siis sõge sedda Jummalat tännades, kes keige headusse andia on; agga tännage tedda ka se eest, et ta ni palju mu teist toidusse mona meie hädda aial annab, et meie siis ei pea nälga surrema.

Ma ollen siin agga mõnned neist sõdawa rohtodest teile teada annud, missega teie ennast woiksite toita; agga neid on weel palju ennam, isseärranis neid juri, mis weel tullusamad on. Neid tahhaksin minna kül heal meel teile teada anda, agga teie issegi ei tea nende nimmed, kuida minna siis neid teile woiksin nimmetada?

Kui ma teile agga ütlesin, kust nisuggused roh-
hud ning jured tunnusse, ehk kuida need wälja
näitwad: siis saaksite seal jures kahhe wahhel
olla, ja wõttaksite teisi noppida, mis mitte õi-
ged ei oleksid. Olge siis nendega rahhul, mis
ma siin ramatusses olen nimmetanud, ja mis
igga mees küll tunneb. Saan ma eddespidi
teada, kuida weel enam teised sõdawad rohhud
teie ausa rahwa seas nimmetakse, siis tahhan
ma ka neid teile teada anda.

Se olli siis Prohwei: Elisa nou: kui teile
leiba putub, siis pange kättelt tullele ja keetke
ennestele sõdawad rohhud lemeks! — Agga
moistlik mees mõtleb heas põlwes pahha aia
peäle, mis weel woiks tulla, j: nouab enneseft
enne sedda nalga ärra hoida, ni paljo, kui tem-
ma igganes woib.

Eks meie saggedaste jubba kui aial woime
ärra teada, kui meile wägga nap leikus ja lei-
wa puutmist karta on? Kas se siis moistlik
oleks, kui üks perremees ni holetu wiisil ikka
peäle maja peaks, kuida temma sedda hea aas-
tade aial teinud? Kui temma ommad kapstad,
ommad tuhwlid, herved ja läätsad nenda sam-
moti ka, kui ennesedda linna wiiks, et ta se eest
mõnne rubblad hõlpsa ellamis: eks ja prassi-
misseks saaks? Kui temma holetumal wiisil
keif omma wilja raiskaks, et ta siis jälle
wilja woiks laenada, ilma mõtlehatta, kas tem-
ma sedda ka saab? Eks se mitte paljo tarkem
oleks, kui temma sel aial, kus leiwa puutmist
küll karta on, ommad kapstad ennesele peaks ja
hapnema panneks, teigewähhemalt sel aial roh-

keminne, kui mu aial? Kui temma ommad
tuhwlid, herved ja läätsad paigale panneks, et
temmale siis wähhemat leiba tarwis lähhaks,
ja temmale siis ikka roga oleks, kui temmale
leiba enam ei olle? — Sedda ma ikka arwan,
et se parrem oleks! — Agga se wastu wõttab
mõnni holetu perremees öölda: mul on ummeti
ka rahha tarwis: wilja ei woi minna ärramäa,
sepärrast pean minna kapsta ja tuhwlide eest en-
nesele rahha saatma. Ma pean jo ommakestega
kõhto täis sõma, ja põld tassub mulle jo küll
sedda jälle, kui ma wilja olen laenanud j. m. w.

Sa pettad sega isseennast wägga, armas sõb-
ber! kui sa nenda mõtled. Kui sul rahha tõeste
tarwis lähhaks, siis laena piggem rahha, kui
wilja. Kui sa rahha laenad, siis maksad sa ag-
ga kuus koppikad kassusid ühhe rubbla peält,
ning rahha woid sa saggedaste enneminne sada,
kui wilja. Agga kui sa wilja laenad, siis pead
sa kolm kord enam kassusid jure maksma, kui
sa küll agga ühhe ainsa küllemitto kasso ühhe
wakka peält maksad. Mü piggem ühhe sigga,
ehk mu ellajat ärra, ja osta siis selle rahha eest
sel aial wilja, kus sa sedda weel wähhema hinna
eest woid sada; agga ärra anna mitte toidusse
mona ärra, mis sind nalga eest woib hoida.
Kui tullew aasta parrem on, ja sul oleks mõn-
ned rubblad wõlgo, siis woid sa sedda wõlla
monnel wiisil kustutada ja so willi jääb sulle.
Kui tullew aasta ka pissut parrem oleks, ja
sinna peaksid siis igga ühhe laenatud wakka wilja
eest seitse küllemitto tassuma, siis oleks sul jälle
sesamma hädda kää, ja sulle saaks selle hea

wiljalisse aasta parrast polesti mitte parrem luggu olla. Ugga kui tullem aasta ni sama sant olleks, kui endine, siis, kui sa enne wilja olled laenanud, siis lähwad so leiba wõlad ikka suremaks, mis sa, kes teab, ial ei woi maksta; sest Jummal ei te immet hõleto ja pahha perremehhe parrast. Hoia leiba, siis on sul leiba! Hoia kofko, siis on sul hädä aial!

Sedda nou annan minna teile hea ning pahha aastade aial; sest kes hea aastade aial leiba kofko hoiab, saab rikkaks ja ei surre nälga waesel aastal. Ka woime nälga hädä monnel aastal enne ärra teäda, sest nälga ei tulle ial äkkiste egga koggematta meie peäle. Kui meie siis enne same teäda, et nälga woib kätte tulla, siis peame aegsaste leiba hoidmisse peäle mõtlema, ennego leib hopis otsa sanud. Kui meie sedda nouame tehha, siis ei woi nälga ial ni sureks sada, kui sedda, Jummal parrako! saggedaste ni mõnne innimesse jures teie seast näikse ollewad.

Se keige parras wiis leiba kofko hoidma on käl ikka se, kui teie wõttate õppida ka ilma nälga hädädata Prohweti Elisa nou järrele ennam aia- ning mu sõdawad rohhud süa, ja isseär- ranis ni suggused, mis innimenne ilma leiwata ehk wähhema leiwaga woib süa ja mis innimesse rammo ei wähhenda, kui on: herved, läätsad, oad ja tuhwid j. m. n., ka teised, kui on: kapstad, leiked ehk kalikad, naerid j. m. n., et käl need mitte ni tullosad ei olle. Need maitswad käl hāsti ja on ihhole terwisseks, issegi need sõdawad rohho lemed, mis wennelassed,

saksad ja letlassed õige maggusa süga sõwad. Keik se maksab paljo wähhemat rahha, kui willi, mis tallo mehhe ainus rikkus on. Kes ni tigge on, et ta keike se aasta läbbi ükspäi- nis agga leiba sõbb, nisuggune teeb ennast me- lega ja wallato wisil waeseks, ja olleks wõind teist maggusat roga sües rikkaks sada.

Wõtke siis selle nou mõda tehha, mis Bibli ramatuses teile antakse, sest se on se ramat, mis teid juhatab aialikko ja iggawesse õnne pole, ning ärge põlgage ka mo nou mitte. Sest sedda mõda woite igga aasta tehha, ja siis fate käl leiba puutmist, mis peatagga igga aast ta teie seas näikse ollewad, enneseft ärra hoi- da. Õppige leiba kofkohoidma ning ka mõn- nekorda leiwast ilma jääma! Sedda woite ni monnel wisil tehha. Sarema jutto ramatus- ses, 1. Jaggus, 51 lähhä külges, selle peäle kirja al: neist rikka tallopojades, woite ühte juhhatamist seks nouuks luggeda.

Rikkad tallomehhed.

Üks pikuse Jerra, kest sest ajast, kui ta 10 aastad wanna olli, saksamal sai kaswatud, tulli wimaks taggasi, kui ta jubba ennam kui kaks kümme aastad wanna olli, et ta need kaks moisad ennese hõleks tahtis wotta, mis temma issa temmale saremal olli parras jättnud. Kui ta olli koiu tulnud, siis kaskis temma keik ominad walla perremehhe moisa tulla, et ta neid tahtis nähha sada ja nendega rāfida.

Pärrast sedda läks temma isse neid nenda perrete sees kuulma ja waatma. Ta näggi siis, et need tallomehhed, kes selle moisa al ollid, kus ta olli koio tulnud, keige ennamiste waesel wiisil ellasid.

Ta sõitis ka teise moisa, mis 10 pennikoor-mad esimesse moisast emal olli, ja teggi seal nenda sammoti ka; käskis walla perremehhed moisa tulla, kõnneles nendega ja sai kuulda, et nemmad keif temmale moistlikult kostid, ja se näitis temmale nenda ollewad, kui olleks ta hopis teist suggu rahwas nähha sanud. Isse-ärranis olli üks wanna mees nende seas, kes herrale ifka keige se peäle, mis ta temma käest küsis, wägga hästi ja targaste kostis, ja selle peäle teised keige ennamiste siis waatsid, kui nemmad mitte öiete ei teadnud, mis nemmad piddid kostma.

Herra panni sedda wannat tähhele, ja hakkas waldas ümberkennima, läks igga ühhe perresse ja näggi, et keif walla rahwas puhtaste ja wiisi pärrast ellasid. Paljo ollid kenneel faks ello majad ollid, teise sees ellasid neimad talwe ajal ja teise sees sui ajal, agga ükski es olnud nende seas, kes olleks ühhes toas täis suitso ellanud, waid iggaühhele olli omma soe tubba ilma suitso. Nende oued ollid puhtaks puhitud, nende tö riistad ullo al, põlletamispe puud ollid rohkestes üleslautud: nende kattused ollid terwed, nende ajad ollid ilma mulluta ja keigeennamiste kirowist tehtud: igga ühhele olli omma saun, omma ait ja omma karja aed: keif innimesed perres ollid hästi rides ja löb-

busa pallega, ja terretasid herrat ilma kartuseta, isse ka lapsed. Nenda leidis herra sedda ühhe, nenda näggi temma sedda keifide jures ollewad. Wimaiks tuli ta selle perre jure, kus ta sedda wannat näggi, keddas ta jubba enne olli tähhele pannud. Herra ütles temmale: kule wanna! ütle mulle, kust se tulleb, et teie siin ni hästi ellate, ja teise moisa walla rahwas jälle ni wägga waesed on, kes ka nenda kui teiege mo issa wallitsusse al on olnud, ja kenneel omma põllo ma pärrast weel parrem luggu woiks olla?

Kes Jummal sedda teab! ütles wanna. Teie issa olli üks hea Herra, temma ei elland kül mitte siin moisas, agga temma es fallind sedda mitte, et agga ühhe peäle ennam maks ja tööd sai pantud, kui wannast olli, ja Jummal andko temmale rahholist hingamist, temma on meie peälegi monda pärra annud, mis meie enne sedda piddime teggema, ja kui meie hädda olli, siis ta aitis meid, ja meie olleme sedda ifka tunnud, et ta ennam meie issa, kui meie herra olli, sest ta polle ial sitke meie wasto olnud. Mi kaua, kui meie temma hole al ollime, on ifka poeg issa perret weel ennam harrinud ja parrandanud: mitte üksainus hea perremees sai omma ma peält ärraheidetud; siis peab jo kül innimenne lusti sama omma perret wiisi pärrast ülles piddada, kui ta teab, et ta sedda omma laste ja laste laste heaks on teinud.

Se on tühhi jut, wanna! ütles herra, sest teise moisa walla rahwa eest on mo issa ni

sammo hästi hoolet kannud ja nemmad ei olle ommeti mitte ni rikkad kui teie. Jah! siis! wastas wanna, siis ei tea, armas herra, ühtegi muud, kui agga et küi se wanna kõrtsi jut weel ikka sest süüd on. Moh! ütles herra, rääki mulle sedda jutto! küllab ma jubba kuulda saan, kas se sest süüd on, ehk mitte. Wanna tallo- mees hakkas siis nenda rääkima: Ma olin al- les poisimees, siis ma läksin ükskord pühha päwa pärrast lounad kõrtsi, et ma omma isale middagi tahtsin öölda, kellest ma teadsin, et ta seal olli. Kui ma kõrtsi toasse astusin, siis ma näggin omma isaga weel kuus nored perremeh- hed meie wallast kõrtsis ollewad. Mo wanna isga ütles: tulle mo poeg! jo üks toob öllut: sa olled näddala läbbi küi waewa näinud, wotta nüüd meelt jahhutada, jo ennesele uut rammo tulles näddali waewa koormad kanda. Nüüd hakkasid nored perremehhed kaebama ülle raske tööd, ülle raskest moisa tenistust, ülle waesust ja mu asja ülle.

Kuulge! ütles mo wanna isga, kuulge teie no- red innimesed! ärge tehke patto, et teie omma hea herra pärrast wottate nurriseda! Teie ei tea mitte, kuidas se luggu enne on olnud, sest laske wannad rääkida, siis saaksite küi kuulda, et se nüüd küi paljo parrem on, kui se enne on olnud, ja uskuge mind wanna inuimest, teie sate sedda weel nähha, et se weel parremaks saab, ehk teile on isse sest süüd, kui se ei sünni. Agga sedda woite ommeti teada, et se herra, kelle hõle al meie nüüd olleme, meie sedda kalla pühdmist jälle andis, mis endine herra meie kääst olli

ärarawotnud! et ta meie need moisa nodad pärra andis, mis meie endise herrale piddime maksma: et ta meitist ei wotta enam moisa wilja kohlud, ja mittegi kohlto winaft, ja et ta peälegi üks kord hopis wallale keik laino wilja maksu pärra an- dis, et teie piddite hästi korda sama ja mitte en- nam lainama. Kas teie küi siis ollete rikka- maks, kas teie ollete parremaks, kas teie ollete tännalikkus sanud? — Ei! sedda ka ühtegid!

Teie ollete nisammo suggused, kui teie enne ollite, teie ollete nisamma laisad, kui ennesedda; ja teie nored innimesed, kes teie weel ep olle katsunud, kuidas se luggu siis on, kui Bibli- ramatusses ööldakse: „kuulge keige kartusse- „ga, ei mitte ükspäinis hea issandatte sanna, „kes järrele andwad, waid ka nende tiggemat- „te sanna.“ Teie karjute siiski raske tenis- tusse ja raske tö pärrast. Tännage Jumma- lat et se teile aega möda kergemaks saab, kui se ei cendise wannemattetele on olnud, ja wotke sedda kergitamist seks pruukida, et teie käästi saaks hästi kääja, ning teie herra siis saaks nähha, et temma heldus ja järrele andmine teile kassuks on, ning teid mitte hääbenemattaks egga tännemattaks ei te, muido peab temma jo küi mahhajatma teie wasto helde olla. Agga kui temma näab, et ta teid sel wiisil woib aitada rikkaks sada, siis wottab temma ikka enam teile head tehha, ja ennast sepärrast rõmustada, kui temmal rikkad tallo- mehhed on. Egga teie ei tahha hopis ilma te- nistuseta, hopis ilma kohlto maksota olla? — Meie herrale on ka ommad tenistused, ja peab

Kohto wannematte, ja Keisri sanna kuulma, ja ommad maksud nisamino hästi ka maksma, kui teiege. Temma peab keige walla eest hoolt kandma, ja kül temmale sepärrast ka paljo murred ja waewa on; sest eks se mitte saggedaste sünni, et monni meie seast enneminne sullaseks jääb, sest et ta need murred kardab, mis ta kui perremees omma perre eest peaks piddama? — Ja, mõtlege ka üksford se peäle, et herra sedda moisa paljo rahha eest on olnud, ja weel mitte keif wõllad ei olle maksnud, et ta kasusid se eest peab andma, ja siiski on temma meie koormad meile kergitanud: — mis ta weel wottab tehha, kui ta keif rahha selle moisa eest on maksnud! Agga kui teie ial rahhul ei olle, ja ikka raske tenistusse pärrast karjute, siis peab temma jo kül ärratüddima teile middagit järrele anda, ja teie wasto helde olla, sest temmale ei saand jo siis wimaks ühtegit ennam üllejāda, ja kuida woiks ta kül omma rahha jälle sada, mis ta moisa eest on maksnud? — Enne sedda tannasime Gummalat, et meie endisest herrast saime päästetud, ja siiski tahhaksite omma tannamatta mele ja omma nurrisemisse läbbi ka sedda herrat jälle ärra ajada, kas teie kül siis parremat jälle saaksite? — Ei, tõeste mitte! Mo lapsed ärge tehke sedda mitte, ja uskuge mind mo sanna peäle, teie ennes ussin ja õige tõteggeminne ja wisipärralinne ello on se keige kindlam wiis, kuida teie omma põlwe ennestele ikka ennam woite kergitada. Teie näte, et meie herra mitte ühteainust perremeest ommaast perrest ärra ei heida, teie teate siis, et teie keif

sedda, mis teie omma perre jures ehhitate ja harrite, et teie keif sedda omma laste ja laste laste kasuks ollete teinud. Meie herra ei wotta kellegi käest temma warra ärra, sedda sadate isseennestele, ja herra näab sedda hea melega, kui teile õtete paljo on. Mis peate se pärrast teggema? Wotke tannoga wasto, mis herra teile head teeb, tehke kannatlikko melega omma päwa tööd, ja lootke et se teile aeg ajalt ikka kergemaks saab, ja mis teie weel mitte head ei sa, sedda sawad teie lapsed nähha, ja noudke ennesele herra armastust sata se läbbi, et teie õige nobbe ja wisipärralisse tö läbbi ennestele warrandust koggute.

Jah! ütles mo naber Peter, sulle woib kül õigus olla, agga ma ollen nobbeste ja wisi pärrast tööd teinud ja siiski ei sa minna toime. Meile on nisamma suggune luggu! ütlesid monned teised.

Se woib kül olla, ütles mo wanna isä, sest mis aitab keif nobbe tõteggeminne, kui innimenne omma mitte kofko ei hoia, ehk sedda weel peälegi ärrapillab ja nahka panneb, ehk kui ta keige omma waewalisse tö jures ei moista sedda õiete hakkada ehk tehha. Sest kui kegi on nähha sanud ja teab, et ta omma põllo peält ühhest aastast teise ennam ei sa leikada, kui agga ni paljo, et ta omma perret ja weiksed woib toita, se peab jo kül se peäle mõtlema, kust temma ni paljo rahha woib saada, et ta se eest ennesele rauda, sola ja terrast, ka tubbakast ja õllut woiks osta, ning misse

ga ta ennast ka siis woiks aitada, kui tem-
male fitsas ka on.

Jah! ütlesid monningad, sinna tead jo kü-
luda meie waesel wiisil ellame, ja ma arwan
kül, et meie omma kofko hoiame. Minna ei
tea mitte kuida teie ellate, ütles mo issa, agga
ma arwan ikka, et teie sega, mis teile
on, parreminne woiksite ellada. Ma
ei tahha teile otsekohhe mitte holetust etteheita;
agga mõtlege ükskord se ülle järrele! ja minno
pärast ellage kuida teie tahhate, noudke agga
et teile ni paljo on, kui teile tarwis lähheb om-
ma wiisi järrele ellada. Waatke! mis mulle
wigga on: minnul ep olle mitte ennam põlso
ja mitte ennam perret, mitte parremad põllo-
maad ja mitte ennam, egga parremad heina-
maad, kui teile on: minna ei moista mingi-
suggust ammeti tööd tehha, ja siis ei laina
ma wiisa ning joon ommeti omma topi õlud.

Jah! ütles Peter, sulle on ka suurt kenna
vuna ja marri pu aeda, ja paljo messi puud.
Keigest sest saad sa ikka ni paljo, et sulle rah-
ha ei pudu. Tõssi kül! ütles mo issa, agga
kes kelab sind, et sulle ka ni hea luggu olleks,
kui mulle on? — Se olli sel korral meie her-
rast māngi tö, kui temma ja minna alles lap-
sed ollime, agga ma ei kahhetfa sedda mitte,
et ma sest māngi tõest ollen pärast tõssist tööd
teinud ja sepärast sedda pissut waewa ollen
nāinud. Agga se polle jo mitte se üks ainus
wiis, kuida teie ennestele woiksite middagit sa-
ta, on jo weel ni paljo teised asjad, mis teie
omma kasuks woiksite prufida, ja missega teie

nisamma paljo, ja kes teab weel kindlaminne
ja ennam ennestele woite sata; kui teile agga
tõssine meel ja nou on, siis sate neid jubba
ilma mo ütlematta leida. Nūüd tousis mo is-
sa lilles ja lāks minnoga foio.

Need kuus nored perremehhed jäid weel kõrt-
sis ja rāksid teine teisega weel ennam sest as-
jast. Wimaiks ütles Peter, wanna Hermole
on õigus! ma tahhan sedda nendasammoti ka
tehha, kui temma, ja ommast koplust ühte suurt
vuna ning marri pu aeda tehha, ja linnopuud
tahhan ma ka ennesele sata. Ja minna, ütles
Niggolas, tahhan keik nurlad mo oue ümber
täis tappo hummalad istutada, sest saan ma
ennam, kui sinna omma vuna ning marri pu
aiast. Ja minna, ütles Lorets, minna tahhan
nouda, paljo weiksed kaswatada, et ma igga
aasta neist woiksin monningad arramūa. Ja
minna, ütles Seppa Tõnnis, minna tahhan
ni paljo, kui mulle agga aega seks on, wiika-
tid, sirbid, raud lasnad, raud kangid, hobbose
rauad ja su kannelid tehha, sest woin ma ka
rahha sada. Ja minna, ütles Lemet, minna
ei tahha ka mitte ni kaua oota, kunni kegi tul-
leb ja minno jures asplid, woffi, ehk pu nou
tellib, waid ma tahhan nūüd keige sega liina
turro peāle miina ja neid seāl arramūa. Mihkel
istus hopis waggusi, wimaiks küssisid teised
temmalt: mis siinna wottad tehha Mihkel? —
Ma ep tea weel mitte, kostis Mihkel, ma tah-
han sepärast omma naese küssida. Pärast
sedda lāksid foio. Igga üks teggi omma põllo
tööd ja muud mis temmal tehha olli, siis ta

wõttis sedda tööd teha, mis ta armastas ja es laisendanud ial mitte.

Peter istutas aja puud, õppis wanna Hermo käest pokida, satis ennesele ühhe linno pu, ning Zummal õnnistas temma puud ja linnud. Niggolas kündis ühhe ossa omma hummala ajast ülles, ja istutas keik nurkad omma oue ja ellude ümber täis tappo hummalad; pärast kündis temma ka sedda teist ossa omma wanna hummala ajast ülles, ja tõi ennesele teiste käest weel tappo jured, ja istutas neid ikka peäle, nenda, et ta winafs mitto leiskad hummalad aastas woiks ärramüa. Lorets ellas merre äres, temmal olli hea karjama ning head ja rohked heinamaad. Weiksed saggisid temma jures wägga hästi, sepärrast noudis temma ommad heinamaad weel harrida, ja parrandada: ta laastas neid, teggi nende maad tassajeks, ja weddas igga aasta ühhe ossa peäle sennikud. Kus palju samblid kaswasid, seal kullis temma werske põllerud lubja ja tuhka peäle, mis essites samblid ärrasoi, agga teise aasta laskis wägga hea rohko kaswada. Sepärrast wois ta ennam weiksed piddada, sest et ta ennam heinad sai. Põllude peäle wõttis ta sure hõlega merre mudda weddada, et nemmad ei piddand mitte ilma wäeta ollema, senni kui ta ennam senniko sai. Temma müüs nüüd igga aasta lambad, ka monnekorda ühte hõrga, ehk hobost, ja monnekord ennam, ja temmale ollid ikka palju ja kinnad ellajad. Seppa Tõnnis wõttis igga wahhe ajal leikusse wasto wikkatid ja sirbid, süggise wasto hobbose rauad,

talwe wasto su kannelid, ning kerrwade wasto labbidad hulkas tagguda, mis temmale hästi sai makstud, sest keik need riistad ollid walmis, ja ükski ei prukind se peäle mitte oota. Lemet teggi wõkkid, asplid ja keik süggused noud, ja mis mitte temma majas temmast ei sanud ostetud, sedda wiis ta aega möda linna, ja tuli ikka kotti täis rahhaga taggasi.

Mihkel ei teadnud weel mitte, kui kõrtsist ärra läks, mis ta piddi teggema. Kui ta kõi tuli, siis ta omma na^{se} rakis mis wanna Herm olli kõnnelend, ja mis nou teised ollid wotnud. Mõh! ütles temma naene, kes kelab sind keigest sest ka middagit teha? Eks meie mitte igga aasta üks paar ouna puud ehk marja puud woime mahha istutada? Eks meie mitte ka ennestele üksford ühhe linno pu woime osta? Eks meie mitte ka monne oue nurkas tappo hummalad woime istutada? Eks meie mitte ka woime ommad heinamaad harrida ja siis üksford ühhe ellaja ärra müa? — Agga eks mitte wanna Herm ka ütlenud, et meie sega, mis meile nüüd on, jubba parreminne woikime ellada? — Se jures tulles jälle mo mele, mis wanna perre emmand sel ajal, kui ma Moisas tenisin, mulle ni saggedaste sest rakis, kuida saksama tallopojad elawad. Meed ellawad parreminne kui meie, ja siis ei kulluta nemmad omma toidusse polest ülleüldes wähheminne kui meie, ja sedda terwad nemmad nenda: Saksama tallopoeg ütleb: willi on tallopoja rikkus, kes nüüd igga aasta omma rikkust ärra sööb, se peab jo kül wae-

seks jäma; sepärrast noudwad nemmad sure
holega feige ennamiste omma leiba hoida, et
neile wilja ärra mümisseks ülle jääks. Agga
ütlesin minna, meile ei olle jo ühtegit muud
kui agga leiba ning solast kalla. — Seeb se
umbest on! kostis wanna emmand: kes mitte
umbest rannas ei ella, kus reimed sawad pü-
tud, se lähhab randasse, et ta seal reime kal-
lad saaks osta, palju päwad lähwad temmale
raisko: ta peab kallad saggedaste kalli hiina
rest ostma, ja aega möda neid ikka ennam
kalliste maksmä: ta peab ka sola seks ostma,
ja wimaks on solased kallad sest süüd, et inni-
menne wägga palju leiba woib ärra süa, ja
et leib ja kalla agga pissut toidwad ning ag-
ga pissut wägge andwad, siis õppite teie tallo-
rahwas seal jures wägga palju ühhe hobiga
süa, ja ollete siiski nõddrad, kui üks hobbone
mis agganattega saab södetud. Kui teie agga
lihha ning mu leiba kõrwas, kui on kaapsad,
hernid, läätsad, narid, leiked, tuholid ja mu
nisuggust ennamaks sööksite, siis olleks teile mit-
te tarwis ni palju ühhe söma aja jures süa,
ja teile saaks ennam wägge ja rammo olla
ning teie ei wottaks mitte poost ni palju leiba
süa, ja nenda woiksite igga aasta wilja ärra-
müa. Kui minna siis se wasto ütlesin: kust
meie ni palju lihha piddime wotma, et meie
feige aasta läbbi woiksime süa? siis wastas
wanna emmand, sedda woite küll, kui teie agga
mitte nenda ei wotta tehha, kui teie siit sadik
ollete teinud. Sest kui teie ühhe ellaja ollete
tapnud, siis söte sest ikka peäle ni kaua kui se

otsas on. Se polle hea mitte! waid teie peate
sedda kofko hoidma ja nenda jaggama, et teile
sest kauaks olleks süa, ja omma leent ja mu
leiba kõrwas sega woiksite heaks tehha, et ta
hästi maitseks.

Ming se on tõssi, armas mees! kõnneles
Mihkli naene ikka peäle, ma polle mitte ni pal-
jo ühhe hobiga, ja mitte ni palju leiba sönud,
kui ma moisas tenisin ja igga päwa lihha ja
tuholid, herved ja kaapsad sain, ja olin ommeti
paljo priiskem. Ma arwan siis, meie tahha-
me üksford katsuda sel wiisil ellada, kas meile
se läbbi parrem luggu saab olla. Kui sa ar-
wad, ütles Mihkel, agga se on sinno assi, mis
mulle sega teggemist on? — Küll on sulle sega
teggemist, armas mees, ütles naene, sest sinna
pead jo mulle sedda saatma, missega minna teid
woin söta. Ma arwan siis, et meie selle ma sisse,
mis sa nari maaks olled üles künnud, tuhro-
lid wottame istutada, sest nisugguse ue ma sees
kaswawad nemmad sureks, rohkest, ja maitse-
wad parreminne, sedda ollen ma moisas näi-
nud. Selle põllo ossa peäl, mis kui wilja alla
tulleb, külwad sa nüüd kaero, ni palju kui hob-
boste tarwis lähhab, oddrad ni palju kui tan-
guks, Joulo ja jodo õlluks ja tariks tarwis
on, ja mis sest põllust weel ülle jääb, senna
külwad sa hernid, läätsad ning oad, siis on
meile leiba kõrwas, ja nende õlled söwad meie
lambad enneminne kui heinad, kui meie neid
oues küwatud rabbame. Meie aedas tahhan
ma nüüd öiete palju kaapsud ja leiked mahha

tehha, siis woin ma teile ikka uut waagna täis roga ette panna.

Mihkel moistis kü, et temma naesel õigus olli, ja teggi hea melega teik temmale mele heaks, sest et ta ennast moistlik olli kui temma. Ta küwas siis mahha, mis naene tahtis, ja sõi mis naene laua peäle panni.

Warsti esimesel aastal olli willi sandiste kaswanud, agga Mihkli tuholid kaswasid wägga hästi, nenda ka temma kaapsud ja leited: hernerid, läätsad ja oad es olnud ka mitte hukka läinud, ja temmale olli toidus kae. Temma nabrid piddid leiba wilja lainama, agga Mihkel sõi omma perrega kahhe päwa nädalas tuholid, kahhe päwa hernerid, ühhe päwa läätsad, ühhe päwa happo kaapsud ja ühhe päwa puttro, sest temma es olnud teigest sest ühtegi ärra müünud, ja esimesel aastal katsunud piskoga läbbi sada. Sel wiisil olli temma ka palju sest rahhast, mis ta muido sola ja kallade eest piddi wälja andma, kofko hoidnud, ja sai nüüd ka omma leiba wiljaga rohkesti läbbi, ja teik teised piddid herra aita ukse ette minnema. Ja mis weel ennast olli temma herne ja kaapso leme sees olli üks tükk pekki, kui teised agganad omma leiba sekka piddid sõtkuma. Sedda olli Marri, temma naene, nenda teinud: Mihklile olli üks suur sigga, mis ta muido olleks arramüünud, agga Marri lastis sedda tappa. Kaks küljed sest tappetud seast panni ta pissut sola ja pärrast pous ta neid ülles suitso wasse ja suitsetas neid. Nenda teggi temma ka sea peaga, mis

olli kuhki rajatud. Selja roog ning jallad said katki rajatud ning hästi sola pantud. Kopsud, maks, südda, nerud, soolde keskmissed ja keel said katla wee sisse pantud, ja pool küpsiks kedetud. Siis sai se teik wälja wootud ja ühhe laia laua peäle firwestega hopis penikeks katki rajatud, siis künna sisse pantud ja kangeste solatud, nüüd sai sea werri senna sekka pantud, kui ka pissut sest weest, kus sees teik enne sedda olli kedetud, ja siis panni Marri weel ni palju ülleskuppitud tangud senna sekka, et se kui ühhe pehme ehk weddela palti taignaks sai. Sesamma taigen sai kergeste ja pehmete suurte solikatte sisse, mis olid puhtaks tehtud, toppitud, kinniseatud, ja siis weel ühhe tundi aega sellesamma lihha wee sees kedetud, kus sees se enne olli künud. Nüüd wottis Marri worstid katlast wälja ja panni neid kahhe laua wahhel, mis peäle ta kaks kiwoid panni, künni worstid ollid külmaks sanud. Pärrast pous temma neid ka ülles suitso. Se weesi, kus sees lihha ja worstid ollid kedetud, olli üks wägga hea lihha leem, mis Marri paigale panni. Sellesamma leme sisse leikas ta esmalt pissut leiba, panni pissut sola ja kõõmlid sekka, ja perre sõid ommad kõõhud täis. Pärrast ketis temma selle samma lemega tuholid, kaapsud ja hernerid, ni kaua kui temmal sest lehest olli, ja se maitsis ikka lihha järrele. Kui ta pärrast sedda nisugust leiba kõrwast, tuholid, kaapsud, hernerid ja munisugust ketis, panni ta ikka üks paar tükki solatud lihha sisse, ja kui ka se otsas olli, siis

ta panni pool sea peat herne leme fiske, ehk ta panni üks tüf suisetud pekkist happo kaapsa potti. Et ta ikka sega nouakas olli, siis sai ta selle ühhe tappetud seaga pea aasta läbbi. Jäse teowaim, kes moisa läks, sai omma leiba töttise ühhe worsti ehk tüf pekki.

Teie woite armada, armas herra, kõnneles wanna peäle, et teised teowaimud sedda im meks pannid. — Mihkel ei olnud sel ajal, kus wilja hukka lainud, mitte wilja lainand, ja en nessedda olli temma ikka esimenne olnud, kes lainas. Temma teowaim tuli nüüd puhta hea leibaga, worstiga ja pekkiga teole, — teie woite küs armada, et innimesed tahtsid teada sada, kust se tuli. Mo wanna issa ütles: Mihkel peab sedda küs parreminne moistma, kui meie keik, ja läks pühha päwal kõrtsi. Mihkel tuli ka senna ja mo issa ütles: kule Mihkel! sa tead küs, mis meie ükskord mullo siin sest rikkasamisest olleme rākinud. Se näi tab küs nenda ollewad, et sa sedda moistatust olled oskand. Ütle mulle, mis sa olled teinud, et sa jubba se aasta rikkam olled, kui teised küs ta mehhed? Mihkel naeris ja wastas: minna lodan igga aasta rikkamaks sada, ja rākis sedda, mis ma teile ollen teada annud. Tõssi küs! ütles mo wanna issa, seeb se umbest on, mis ma ollen ütlenud: teie woite sega, mis teile on, parreminne ellada, kui teie tännini ollete ellanud. Kes hea naese saab, se leiab suurt warrandust.

Se kõnne sai nüüd waldas laiale: nored perremehhed rākisid omma naestele moistlikko

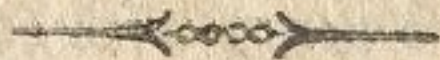
Mihkli Marri, ja keik nored naesed es taht nud mitte santimad olla, ja läksid saggedaste Mihkli naest kuulma, ja õppisid temma käest keik, kuidas temma sedda wottis tehha, ja teggid ni paljo kui nad woisid ka nenda, kui Marri teggi, et igga pä fedeti, ja ikka nisuggust roga, misse jures leiba ei olnud wägga tarwis ollad, ja et lihha ja leiba hoideti.

Keik perremehhed wotsid ühhe ossa sest heast ka tehha, mis nende kulla mees Mihkel olli teinud: nemmad noudsid ennam ehk wāhhem ennesele ühte ehk teist sata, mis Mihklile kas suks olli, ja küllisid hernid, läätsad, oad ja tei sed wiljad mis leiba hoidmiseks head on. Sepārrast on se luggu nüüd siin waldas nenda, kui teie armas Herra näte. Igga ühhele pea tagga on omma ouna ja marri pu aed, omma linno puud, omma tuhwi keldrid, ja keik on õppinud leiba hoida, sest se tulleb, et meile keikedele leiba on.

Küs ma nüüd moistan, kust teie rikkus tul leb, ütles herra, hea melega tahhaksin ma sinno wanna issa keigest süddamest, temma hea nou eest tännada, mis ta teistele on annud, agga Jummal on tedda jubba ärrakorristanud, ja andko temmale ommas taewas sedda suurt õn nistust, mis temma ennesele on ärrateninud se läbbi, et ta siin ma peäle on omma liggiinni messed õnsaks teinud. Kas Marri weel ellab?

Wanna. Jah! herra! agga temma on wanna ning wāeti, ja temma minni ep olle mitte ni hea kui wanna Marri, et küs selle wanna seadus perres ikka weel petakse.

Herra. Noh! se on hea! et ta weel ellab.
 Kui ta isse tahhab, siis ma tahhan tedda mo-
 sas toida ja tedda lasta harrida, et ta omma
 wanna ea sees rahhoga woiks ellada, sest tem-
 ma on kûl sedda, ja ennam wâart. Andko
 Summal et mo teise moisa walla mehhed teie
 jures kolis kâisid! Olle nûud terve wanna! ja
 kui sinnul ehk sinno lastele middagit wajak on,
 siis ep olle ma mitte ärraunnustanud, et teie
 Herras sugguwõssast ollete.

ly